

З О Р А.

Сонетто.

Изъ наручя када руменого
Истокъ роди звѣзда цара,
И кадъ овај црвениломъ шара
Врхе луга зеленога:

Сномъ окрѣпливъ духъ човѣка ствара
Лако круне дѣла свога,
Конмъ потомъ дана васцѣлога
Часи тежко справе пара.

Зора сама, што цѣо данакъ сврши,
Предузећа и најтежа крши. —
Братацъ Србе, садъ в зора!
Пукла намъ в мрака кора.
На обштемъ съ зоромъ гувну врши;
После сна, пре на данъ взора! —

Павель Поповићъ Шабанниъ.

НОЃАЙСКІЙ ЗМАЙ.

Повѣсть изъ новин Србски ратова.

По Ческомъ оригиналу съ Нѣмачкога слободно превео
Євтиміе Аврамовићъ.

Сяино сунце освѣтляваше Србию, а нѣгове рѣке дѣманта изливаху се на врхове славны планина Каблара и Овчара, одакле се у долину Мораве спусте, позлаћиваюћи огледало ове плодоносне рѣке и даваюћи цвѣтобогатымъ поляма и сазрѣваюћимъ усѣвима већу шару красоте и живости. Ова долина Мораве называ се съ правомъ Србскій рай, и текъ онај, кои е Грчке Темпе видіо, или о нѣима, као обиталишту богова и као пріятномъ мѣсту богиня, слушао, може имати понятіе о лѣпоти ове долине.

Али у ова времена, о којма ћемо бесѣдити, нису ови благословени предѣли были тако дражестни као сада; да, цѣла в Србія была у црно завѣсна, уздишући у год. 1804 іоштъ подъ зулумомъ царски одадника, подъ свирѣпости ма бѣсны дахія. Іоштъ е у то доба тиранскій Аганлія съ нѣговима участницима: Кучукъ Алиомъ, Мула Юсуфомъ и Фочићъ Мехмедомъ у Београду сѣдіо. Іоштъ су нѣнови яничари и босанске спахіе, противѣћи се царской и вољи и заповѣсти, одъ єднога села до другога крозь Србско отечество пролазили, храмове осквернявали, одежде отимали, за коньске покровце употреблявали; іоштъ су принућавали Србске дѣвојке, да предъ нѣима народно коло играю, кое су безчестили и голе наге у свое колибе шияли; убіяли су старѣшине общтинске и скоро свакога, о комъ су мыслили, да има утицай у Христіанскомъ народу; на кратко цѣла в Србія была подобна каквомъ мѣсту губилишта, на комъ су дахіе были убице, а Христіански Срби невянне жертве, кое ни сама царева сила одвратити немогаше; и опеть у толикомъ пространомъ свѣту Христіанства ніе было нитко, кои бы гласъ противъ толики свирѣпостій подигао. Ал' крвца толики неброены жертвѣй ніе бадава Србску землю оросила.

У єданъ таковый лѣпый данъ, као што смо га у почетку наше повѣсти описати постарали се, нѣаше обаломъ рѣке Мораве єданъ снажанъ младіиъ, испытываюћи внимателно свакій лугъ пре него што бы у нѣга ушао, исто тако управляше онъ свое проніцателно око найпре на обимаюће га планине и паше, на текъ онда корачаше у отворено полѣ.

Широке, угасито црвене чакшире и зелена, златомъ извезена долама показиваше Србина, а войничко украшеніе у коси, црни брци, дуга

пушка, кою е свако магновеніе готовъ быо избацити, у извезеномъ сылаю заденути пиштольи и съ обе стране оштрый анцаръ означаваху айдука, т. е. еднога одъ оны людій, кои су свакій часъ готови, да свой животъ за отечество жертвую, и кои данъ ноѣ гоне дахѣ, истребляваюћи тымъ начиномъ убійце свога отечества, и бунтовнике царства.

Садъ сврне съ пута и управи свое кораке къ брду; изъ цѣлога нѣговога движенія могло се познати, да е нешто необычно усмотріо. Погурень и дугачкима влатовима таласеѣга се жита закрильнъ, управи свой погледъ на едно мѣсто. О! оштро е айдуково око, а онай турбанъ могао е іоштъ болъ у чбуновима, кои одѣкъ брда чакъ до врха покриваю, сакривень быти, опетъ бы га айдуково око пронашло.

„Гдѣ е турбанъ, тамо ће се и глава наћи, па ако се тѣло иза зеленога зида и невиди, то опетъ имамъ доста добаръ нишанъ.“

„Ха зулумѣаре, ты си морао чрезъ опіюмъ полудити, те тако око Добринѣ басашъ, или вальда си наслади последний остатакъ разума жертвовао?“

Съ тимъ рѣчма приближи се толико, да му тане изъ пушке за цѣло могаше нишанъ домашити; на-едан-путъ стане и у истомъ ока тренутку зачуе се у долани гласъ пушке, турбанъ одлети изъ чбуна, но никаква вика рапѣника ніе се могла чути, нити се могло примѣтити какво мицанъ у шумню, гдѣ е зулумѣаръ сакривень быти морао, само неке танетомъ одбіене гране причиняваху шумъ у паданю и неке птице, поплашене пуднявомъ, прнуше изъ свои гнѣзда преко главе айдукове.

„Я како ме люто превари.“ повиче айдукъ и удари се рукомъ по челу; „ей Стояне, а кудъ су ти очи, испале ти, да другій путъ нѣима, мѣсто танетомъ, пушку напунишъ, небы л' у напредакъ болъ видію, е л' у турбану глава и кодъ главе живо тѣло.“ Затимъ набіе пушку, обеса е о раме и поѣ управъ къ стѣнама.

„Тебе е каковый богаташъ носіо,“ рече, кадъ е бѣо, црвенима пругама изшаранъ свилень турбанъ са землѣ подигао, и драго каменѣ, коима е искривень быо, прегледао; „да л' си му главу у бѣжаню напустіо или су те побѣдители изгубили? Што му драго, то баръ знамъ, да су и наша браћа око Мораве наше побѣдоносне гласове изъ Ядра и Раѣвинѣ чули и разумѣли.“

Сотимъ се усправи и повиче радостно у долини: „Слобода и Србія, смрътъ дахіяма! Урра!“ И съ друге стране одъ изпуччене стѣне загрми „смрътъ дахіяма.“ То ніе быо никаковый одзвъвъ. Стоянъ похита низъ брдо, и онамо, гдѣ се една узана путаня спуштати почела, покаже се нѣговымъ очима у крилу шумны брегова едно лѣпо сеоце.

Овде е долина была шира и Морава чиняше уливъ, приближаваюћи се къ селу тако, да е цѣлый предѣлъ онай прекрасанъ изгледъ имао.

Но Стоянъ неимаѣаше садъ очію за лѣпосту природе. Сво е село оживило, неки одъ обитателя нѣговы похитаю наоружани на брдо; вальда іѣ е Стоянова пушка поплашила. Ал' кадъ опазе айдука, стапу на полакъ пута; и онъ застане мало, стегне поясъ болъ око себе, у комъ е турбанъ заденуо, засуче мало бркове и сиѣе поносито доле.

„Помози вамъ Богъ и света Богородица,“ рече Стоянъ, кадъ іѣмъ се приближи; — „мени се чини, да кодъ васъ може добаръ Христіянинъ безбѣдный пріемъ наћи. Петре Тодоровићу, я самъ твой гостъ.“ —

„Стояне Чупићу,“ одговори Тодоровићъ, „добро ми дошао!“

Ова два мужа пруже еданъ другомъ руке и полобе се у образъ, ту се Стоянъ Чупићъ и съ другима излюби и затимъ поѣу къ селу.

Ни еданъ Србинъ необтереѣава свога госта съ пытанъмъ у невреме, докле неokusи съ нѣиме хлѣба и соли и докле му подъ кровъ недоѣе и неодпочине. У цѣломъ се селу разгласи име пришелца, свакій му се ту живой чуди и радуе и поздравля добродошлицомъ милога госта. Оцъ е быо нѣиовъ старый познаникъ, баръ по имену.

Нѣиовъ предводитель и кнезь Петаръ Тодоровићъ вратио се быо изъ Шумадіе и съ Колубаре, приповѣдаюћи іѣмъ о побѣдама у Ядру и Раѣвини, кое су нѣгова, лично позната му браћа надъ непріятельмъ одржала, о буни Србской око Саве и Шумадіе, о юначкима дѣлима айдука Ђурчіе и Чупића, о Попъ Луки Лазаревићу, о Якову Ненадовићу; нѣгове су рѣчи быле просте и неуглаѣене; кадъ човекъ истину говори нашто му углаѣене рѣчи? Само се лажъ облачи у лѣпе разговоре. —

(Продуженіе слѣдую.)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIBG.RS

К Р И Т И К А.

Имао самъ сређу одъ повременихъ изданія Г. Петрова: „Збирка разны полезны и забавны предмета,“ часть V. кодъ некогъ могъ пріятеля видети. Уземъ ю съ намѣренѣмъ, да видимъ, шта се у нѣой садржи, и при првомъ погледу падну ми у очи „Животоописанія знамениты светаца.“

Наравно, да ме се то, едно као Христіянина, а друго као Богослова, одъ своју други у књиги поменутой находѣи се предмета, найвише тицати морало.

Нађемъ страну 78., почнемъ житіе С. Апостола Петра и Павла внимателно читати, и приѣтимъ одма, да г. Петровъ овде гди гди о нѣима оно потврђава, што се мени невѣројатно быти види; и зато ћу нека у смотренію тога приѣчанія одъ стране мое да учинимъ.

1. Я невѣруемъ да е апостоль Петаръ првый међу Апостолима быо; —

2. Я се сумњамъ: да е онъ у Римъ отишао, ту у затворъ за едно съ Павломъ баченъ и после деветомѣсечнога заточенія у 66. години п. рођеня Христова распеть, кадъ и Павле, у истой сирѣчь години, погинуо.

Првымъ быти, или, називати се таковымъ, значи: већимъ быти како у смотренію чести, тако и власти одъ оны, међу којима е тко првый. Но я невѣруемъ, да се Петаръ у отношенію други Апостола као таковыи сматрати може. Ёрь Спаситель самъ ясно говори: у Лук. 10, 13. 14. „Иже аще хоцетъ въ васъ ваишій быти, да вѣдетъ вамъ слѣга: и же аще хоцетъ въ васъ быти старей, да вѣдетъ всѣмъ равнъ“. Апостоль Павле у II. ко Кор. 12, 11. вели: „Ничимъ же во лишихса первейшихъ Апостолъ;“ и ко Гал. 2, 8: „Споспѣшествоваый Петръ въ посланіе шврѣзанія, споспѣшествова и мнѣ во ѣзыки“. На ово сматраюћи Киприанъ (de unit. Eccl.) каже: „прочи Апостоли значили су исто толико, колико и Петаръ, и имали су равну честь и власть.“ „Мы знамо, говори Cardinalis de Cusa (in Conc. Cath. lib. 2. cap. 13.) да Христосъ Петру нив никакву већу власть, него другима Апостолима дао; почемъ му ништа нив рекао, што небы и другима; ерь како годъ што е Петру казано: „Елика аще сважеши на земли, свазана вѣдѣтъ на небеси; и елика аще разрѣшиши на земли, разрѣшена вѣдѣтъ на небеси.“ — речено е равнымъ образомъ и прочима: „Елика аще сважете на земли, свазана вѣдѣтъ на небеси; и елика аще разрѣшите на земли, разрѣшена вѣдѣтъ на небеси“. И прем-

да е Петру речено: „Ты еси Петръ: и на семъ камени созиждѣ церковь мою, и врата адова не шдѣлѣютъ ей,“ — ништа манѣ разумѣва се подъ каменомъ овымъ самъ Христосъ, кога е Петаръ вѣровао и исповѣдао. А ако бы се чрезъ рѣчь ову „камень“ разумѣти хтѣло камень основной цркве; то мораю се онда, по Иерониму, и сви прочи Апостоли као саме стѣне разумѣвати; ерь нико не сумня о томе, да 12 оны стѣна основны, — о којима у 21. главы откровенія Иоановогъ рѣчь быва — Апостоле не означаваю, и зато съ пунымъ правомъ можемо рећи, „да су сви Апостоли едну и исту честь, едну и исту власть съ Петромъ имали.“ И башъ збогъ тога назива западна црква Апостоле у предговору, — кои она о празднику овы пояти дав —, безъ разлике, намѣстницама цркве и пастырима стада свога. „Per beatos Apostolos tuos continua protectione custodias, ut iisdem rectoribus gubernetur, quos operis tui vicarios eidem, contulisti praesesse pastores.“

Ако се тко съ овима, къ оправданію мога невѣројатія, приведенима доказателствима не задоволява; томе на служби стоимъ прстомъ у Библии и таково мѣсто показати, гди Павле Петра явно предъ другима избличава.

Но можда г. Петровъ реченымъ: „С. Петаръ се именовано првый међу Апостолима“ — разумева то: да е онъ само, у смотренію изчисляваня Апостола, прво мѣсто заузимао. Ако е тако, онда бы пуждно было, да се онъ болѣ изяснѣо, или слогъ тай прећутао, или, кадъ е већ рекао, и ове рѣчи: но не свагда къ оныма додао быо; ерь има мѣста у Светомъ Писму а имено у Лук. 16, 7., гди Петаръ после своју ученика найзадни стои: „Идите рцѣте ученикомъ ёго и Петрови.“

Писатель треба свагда, а особито кадъ о овако сублинма и тугальвива цркве тичућима се предметима пише, добро на умъ да се узме. Я неговоримъ ово безъ узрока. Ёрь често една едина рѣчь, на свомъ мѣсту неупотребљѣна, може велику несређу у цркви и съ нѣоме скопчаномъ народу породити. Тако ова рѣчь: „filioque“ — по себи (сама стоѣћи) незнатна, но одъ западны у Символь вѣре уметнута, колику е хуку и буку по цѣломъ Христیانскомъ свѣту, колику распру међу нашомъ и западномъ црквомъ подигла, тако, да е на послѣдку у дружеству съ другима раздѣлѣніе обое проузроковала.

(Копачъ сѣдуе.)

ПРАВДА СЕ И НА СКОТОВЕ ПРОСТИРЕ.

Карлъ, войвода Калабрије, сваки данъ суђаше у Неаплу у присуству свои савѣтника и други дворана, кое онъ сабираше у свой дворъ: и боећи се, да небы стражари сиромасима и убогима забранывали улазакъ, было е дао обѣсити едно звонце до сале, у којој суђаше, когва конопчићъ висаше на полю изванъ ограде тако, да сваки сиромашакъ, чимъ бы зазвонио, было е предъ Принца одма доведенъ. Маторо некакво кљосе, пролазећи туда и чешући се о зидъ, случайно дрмне за конопчићъ и зазвони. „Отворите,“ повиче Принцъ, „и нека уђе ма ко было.“ — „Ніе нико него конь г-а Капеція,“ одговори стражаръ враћајући се; присуствујући

стадоше се смѣяти. „Вы се смѣтете,“ рече Принцъ, „а незнате, да се правда простире чакъ и на скотове. Нека се зовне Капеція.“ — „За што пушћашъ да тако тумара и блуди по сокаку твой конь?“ рече потомъ Капецію, кадъ е было дошао. „Господару,“ одговори кавалѣръ, „быо е онъ некадъ врло валянъ конь. Двадесетъ пута было самъ у бою съ нѣмѣ и увѣкъ ме е добро послужіо; но сада е оматоріо и ніе више ни за што.“ — „Дакле си га само дотле држао, докъ те е могао служити, а сада га остављашъ нѣговой немоћи и другима на тереть? Я ти заповѣдамъ, да га таки водишъ кући своіој и ранишъ, као што си га ранио докъ е у снаги было; иначе ћу те лишити своју твою чинова. Праведанъ треба быти и према скоту!“

А. Б.

С М Ъ С И Ц Е.

АНЕКДОТА.

Господинъ Н. дође кући своіој и за некой предметъ покара свою госпу Н., а потомъ на дужность свою отиде, съ кое опетъ на време дошавши кући, нађе госпу срдиту и љутећу тако, да ни на едно питанъ мужа свога одговарала ніе. Ђутанъ ово она продужи, у комъ и више дана протече, кое господина доведе и принуди, што пре побринути се о начину, да госпа проговори. Еданъ-путъ, када е госпа опетъ у оваку болестъ пала, господинъ уђе у кућу и као нешто узнемиренъ, почне изъ едне собе у другу проходить, на све стране око себе мотрећи, и све што нађе преметати, да ни едну стваръ на миру оставіо ніе. Ово тумаранъ господина гледајући госпа, ніе могла љутанъ свое далъ продужити, приступи господину и као уплашена повиче: „Шта ти е човече, шта то тражишъ?“ Јошъ ове рѣчи она ни изговорила ніе, а господинъ као у највећој радости, окренувши се госпи, одговори: „Любезна жено! я твой языкъ тражишъ, мысліо самъ, да си га изгубила!“

Одъ оваке играчке постыђена госпа, никада е више ніе свѣтила и предъ мужемъ на нѣгова питаня љутала, него е свагда лѣпо га предсрѣтала, и већ што е онъ хтѣо уытати, она е напредъ погађала и одговарала.

М. Краннићъ.

МУДРЕ РѢЧИ.

* Како люди, кои ногу или руку изгубе, све единако на овима удовима болове осећаю, дакле мысле да ій имаю, тако и суетна лѣпотница јошъ у своіој петдесетой години мысли на силу свое дражести.

* Тко хоће да възпитава, мора самъ възпитанъ быти.

* Ахъ како е кратко време, а како су огромне књиге!

* И најгора књига има свое читателъ, као: списателя, словослагателя, поправчика, цензора и може быти каквогъ критичара.

* Благо човечества неште башъ велику науку одъ насъ, природанъ человекъ виче међу наукама као Сократъ на пјаци: „Хвала Богу, колико има овде, што ми не треба.“

НОВА КЊИГА.

Златна Зрна за младе и старе обоегъ пола съ нелачкогъ превео Димитрій Авраамовићъ, Живописацъ. Свезка II. У Београду, у Књижеско-Србској Књигопечатњи 1847. — На 12-ни, стр. 80.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственој Књигопечатњи у Београду.